جۆرج تراکل، له نێوان کۆکایین و خۆکوشتن دا !!

زمناکۆ بورهان قانع
zimnaco@hotmail.com

وێنەی تراکل لە دوا ساڵی تەمەنیدا

لە دووەم رۆژی مانگی فێبرایەری ساڵی 1887دا شاعیرێکی رەشبین و تێکشکاو لە شاری سالزبۆرگی وولاتی نەمسا لە دایك دەبێت، شاعیرێك كە تەنها دەیەوێت (27) ساڵ بژی و هیچی تر، بەلام لەو (27) ساڵەدا هەموو ئەوروپاو جیهان بە شیعرەكانی خۆی ئاشنا دەكات.
تراكل، لە ڤییەنای پایتەختی نەمسا دەرمانسازی دەخوێنێت و لە رۆژە سەرەتاكانی جەنگی جیهانی یەكەمدا و لە نێو ئەو جەنگە كارەساتبارەدا لە خزمەتی سەربازیدا دەبێتە برین پێچ، بەلام تراكل بەشی دەرمانسازی لەبەرئەوە ئیختیار ناكات كەبیەوێت ببێت بە دكتۆرێكی ناودار بەڵكو تەنها لەبەر ئارەزوویەكی شێتانە ئەو بەشە هەڵدەبژێرێت ئەویش ئەوەیە كە دەیەوێت بزانێت پاش خواردنی چ برێك لە كۆكایین دەتوانێت كۆتایی بە ژیانی بهێنێت؟ سەیرە!! ئەمە ئەو پەری پلەی شێتییە!! هەربۆیە پاش دروست بوونی كۆمەڵێك تەنگژەی فیكری و پاش دووچار بوونی بە زنجیرە نەخۆشییەكی دەروونی یەك لە دوای یەك كە بەهۆی بینینی ئەو كەللەسەر و خوێن و لەشە شێوێندراوە بێشومارەی جەنگی جیهانی یەكەمەوە تووشی دەبێت بە برێكی زۆر لە كۆكایین لە شەوی سێ لەسەر چواری نۆڤەمبەری ساڵی 1914 لەشاری (كراكۆف) ی پۆڵەنداو لەنێو نەخۆشخانەیەكی ئەو شارەدا (نەخۆشخانەی گارنیسۆن) كە تایبەتە بە نەخۆشییە دەروونییەكان كۆتایی بە هەموو تراژیدیاكان دەهێنێت، بەڵێ، تەنها لەبەرئەوە بەشی دەرمانسازی هەڵدەبژێرێت كە بزانێ بری پێویست لە كۆكایین چەندە بۆ كوشتنی شاعیرێكی نائومێدو بێهودەو تێكشكاو! هەربۆیە قسەكردنی بەردەوامی تراكل لەسەر خۆكوشتن شاعیر دەخاتە ناو بازنەیەكی شیعریی تایبەت و سەیروسەمەرە كە لە كۆتاییدا بە تەواوی گۆشەگیری دەكات.
ژیانی كارەساتباری نێو رۆژە سەرەتاكانی جەنگی جیهانی یەكەم فاكتەری سەرەكییە لەئیختیاركردنی خۆكوشتن لای تراكل.
پاش ئەوەی لە ڤییەنا خوێندن تەواو دەكات (ئەگەرچی لە خوێندندا سەكەوتوو نابێت و ناتوانێت بروانامەی ئامادەیی بەدەست بهێنێت بەلام پاش مومارەسەی ئیشی دەرمانسازی لە ڤییەنا دەست دەكات بە خوێندن) بەدوای ئیش و كاردا دەگەرێت و هەر لەو ماوەیەدا لەشاری (ئانسبروك) لێپرسراوی گۆڤاری (Brenner) ی ئەدەبی (لۆدفیگ فیكەر) دەناسێت، گۆڤارەكەی فیكەر هەموو دوو هەفتە جارێك دەردەچوو، تراكل بەردەوام لەلایەن فیكەرەوە هاندەدرێت و سەرجەم قەسیدەكانی بۆ بڵاودەكاتەوە، هەر لەو ماوەیەدا كۆمەڵێك نوسەرو هونەرمەندی ئەوكاتەی نەمساو ئەوروپا دەناسێت لەوانە شاعیرو نوسەری ئۆتریش (كارل كراوس) ونیگاركێش و نوسەری ناودار (ئۆسكار كۆكشكا)، پێش خۆكوشتنەكەشی بە ماوەیەكی كەم ژنە شاعیری ئەڵمانی (ئەلیزا لاسكەر شیللەر) دەناسێت.

تراكل، لەساڵانی (1904-1906) لەچەند حەلەقەیەكی ئەدەبیدا ئەندام دەبێت لەوانە بازنەی ئەدەبی (ئەپۆلۆ) لەگەڵ (مینێرڤا) و هەر لەم ماوەیەدا یەكەمین قەسیدەی خۆی كەسەر بە بزاوتی ئێكسپریشیۆنیزمە دەنوسێت، یەكەمین دیوانی خۆی كە ناوی (شیعر) ی لەخۆگرتبوو لەساڵی1913 دا بڵاودەكاتەوە، یان دروستتر ساڵێك پێش خۆكوشتنەكەی (1914)، پاش ئەوە لەساڵی 1915 واتە ساڵێك دوای ئەو تراژیدیا گەورەیەی كە لەرێی كۆكایینەوە دەیخوڵقێنێت وكۆتایی بەخۆی دێنێت كۆمەڵێك قەسیدەی تر لەژێر ناوی (سباستیان لە خەوندا) بڵاودەكاتەوە.

جۆرج تراكل سەرەرای تەمەنە كورتەكەی بە یەكێك لە هەرە گەورەترین و ناودارترین شاعیری نەمسا دادەنرێت كە نوێنەرایەتی قوتابخانەی تەعبیری كردووە، لەپاڵ ناوی تراكلدا پێویستە ئیشارەت بەناوی نوسەرگەلێكی تری وەك (فرانس فیرفل)و (رێنیە ماریا ریلكە)و (هۆگۆفۆن هۆفمانستال) بدەین.

خانەی چاپ و بڵاوكردنەوەكانی نەمسا لە ساڵی 1919دا سەرجەم كارە شیعرییەكانی ئەم شاعیرە گەورەیە بە ناوی (چەند قەسیدەیەكی شیعریی) بڵاودەكەنەوەو ساڵێك دوای ئەوەش (1920) هەمان خانەی چاپ و بڵاوكردنەوەكانی ئەو وڵاتە كۆمەڵە شیعرێكی تری بە ناوی (پاییزی گۆشەگیری) بڵاودەكەنەوە كە غەمبارترین كۆمەڵە شیعری تراكلەو پاش ماوەیەكی كەمیش دواهەمین كۆمەڵە شیعری خۆی لە بەرگێكی نوێتردا بڵاودەبێتەوە.

شاعیر لەپاڵ شیعرداو لەژێر كاریگەری (هێنریك ئەپسن)و (ستریندبێرگ) دا كۆمەڵێك دەقی شانۆیی دەنوسێت و هەردوو دەقە شانۆییەكەی بە ناوەكانی (Totentag) و (Fata Morgana) لەشاری سالزبۆرگ لە دوو نمایشی شانۆییدا نمایش دەكرێن بەڵام هەردوو دەقەكە فەوتاون و تا ئێستا نەدۆزراونەتەوە چونكە كاتی نمایشكردنەكە شاعیر لە ژیاندا بووەو نمایشەكانی بینیوە بەڵام دوای خۆكوشتنەكەی هەردوو دەقەكە فەوتاون، پێدەچێت بە چەشنی كافكا ئەوەی خواستبێت كە بەرهەمەكانی لەناو ببرێن و بسوتێنرێن بەڵام ئەمەش سەد دەر سەد ریوایەتێكی باوەر پێكراو نیەو گومان هەڵدەگرێت و دوورە لە یەقین.

تراكل بەردەوام لە قاوەخانەكان و كۆگای مەشروب و ماڵە لەشفرۆشەكاندا بینراوەو كەسێكی بۆهیمی بووەو ئینتیمای بۆ هیچ شتێك نەبووە، لەبواری شیعریشدا بە تەواوی دەكەوێتە ژێر كاریگەری شاعیرە فەرەنسییە رەمزگەراكان و شاعیرو فەیلەسوفی بەناوبانگی ئەڵمانی (فریدریك نیچە) و دیستۆیفسكی، بەڵام ئەو شاعیرەی كە بۆ ماوەیەكی زۆر كاریگەرییەكی بێ ئەوپەری لەسەر بەجێدەهێڵێت (رامبۆ) ی فەرەنسی بووە كە لەرێی كۆمەڵە دەقێكی وەرگێردراوی لەلایەن (K.L.Ammer) لەساڵی 1908 دا ئاشنا دەبێت بە رامبۆ.

فەیلەسوفی ئەڵمانی (مارتن هایدگەر) دەڵێت:- "كاتێك قەسیدەی (ئێلس) ی تراكلم خوێندەوە قەسیدەی (گۆرانی بێژە كوێرەكە) ی هۆڵدەرلین-م بیركەوتەوە"، لێرەدا هایدگەر مەبەستی لە نرخ و بەهای هونەری قەسیدەكەی تراكلە.

گۆشەگیری و رەشبینی و تەنهایی و ترس و تێكشكانی خود و مەرگ لە رەمزە دیارەكانی نێو قەسیدەكانی (جۆرج تراكل) ن.

شاعیر نوێنەرێكی ئەكتیڤی بزووتنەوەی ئەزمونگەری نەمساوی بووەو بە داینەمۆی ئەو تەوژمە شیعرییە دادەنرێت، لەماوەی ئەو تەمەنە كورتەیدا كە چەند شاعیرێكی رووسیامان بیردێنێتەوە لە چەشنی (لیرمەنتۆڤـ)و (سێرگی یەسەنین)و (مایكۆفسكی) كە ئەم دووانەی كۆتاییش هەریەكەیان بە جۆرێك خۆیان كوشتووەو هەوڵ دەدەم لە ووتارێكی تردا لەسەر ئەو وێنە تراژیدییانەی ژیانی ئەوانیش بدوێم، توانیویەتی كۆمەڵێك بەرهەمی ناوازە لە بوارەكانی قەسیدەو نامەو دەقی شانۆیی پێشكەش بكات و لە ئەنجامی بینینی رۆڵی پێشەوایی لە بزوتنەوەی ئەزمونگەری نەمساوی دا دەوڵەتی نەمسا وەك رێزلێنانێك وێنەكەی دەخاتە سەر پولی بەریدی وڵاتەكەو لەساڵی 1945 بەدواوە سەرجەم كارەكانی چەند جارێك بۆ لەچاپ دەدەنەوە.

دواجار تراكل بۆ ئەوە ژیا كە بیست و حەوت ساڵ زیاتر نەژی.

سەرچاوەكان:-

1-http://www.nizwa.com
2-http://www.jehat.com
3-http://www.tirej.net
4-http://www.inciraq.com
5- جورج تراكل قصائد وسيرة حياة ـ قاسم طلاع، الموقع الالكتروني (ألف) لحرية الكشف في الانسان والكتابة.